

SZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 16 kor.
Negyedévre 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők

XVIII. évfolyam 290. szám.

Nagy-Várad.

Péntek, 1912. december 20.

A mi helyzetünk.

Végre-valahára szint vallott az orosz. Addig-addig játszotta a bujósdit, míg egyszer azután előállott és a béke hangoztatásával megfenyegette a mi monarchiánkat és Németországot és tette, készülődésre serkenti a hármasszövetséget.

A szentpétervári дума gyűlésében elhangzottak az orosz miniszterelnök szavai:

— Fajbéli rokonainkat, véreinket nem fogjuk elhagyni!

Ez nyíltan és őszintén van arcunkba vágva, biztató hang a szerbnek, a bolgárnak, hogy csak előre, velük van a cár és egész Oroszország.

Már régebben halottunk arról, hogy Orosz Lengyelországban ötven ezer kozák szállásolta el magát, hogy elejét vegye a bosszúra felingerelt lengyelek mozgólódásainak; hallottunk arról is, hogy Pózen és Galícia határán zsufolva vannak, mert már felvonultak az orosz katonák, tehát most már el lehetünk készülve rá, hogy a mindenható cár akarata eltörpül a háborút követelő orosz generálisok akarata előtt és az a nagy hatalom, a mely az északi jegestengertől a fekete tengerig nyulik végig Európa északi részén, fel fogja korbácsolni a szenvedélyeket, vért és lángot zudít reánk, hogyha meg nem állunk a talponton és vissza nem utasítjuk — véres fővel.

A londoni békekonferenciára összegyűlt szlávoknak és görögöknek vágta oda az örökké békét hirdető orosz kancellár.

— Ne féljete! — mi itt állunk a határon és segíteni fogunk nektek a pusztítás munkájában!

Es e nagy felelősségteljes pil-

lanatban, mikor minden erőnket meg kell feszítenünk, hogy a ránk zuduló viharban megállhassunk, azt kell látnunk, hogy pártokra szakadt a magyar, hogy nem áll tömören egymás mellé, hogy nem tanult a multak gyászos példájából, hogy apró hiúságok vezetik legjobbjainkat és azokat, akik mindenféle hanges kiáltozással hirdetik, hogy csak egyedül ők az igaz magyarok.

Eszünkbe ötlük a történelem egyik hatalmas példája.

1505-ben Rákoson, ahol az országgyűlés törvényt alkotott arról, hogy ezentúl nem fog mást választani királynak, csak magyart, a felzudult nemesek nádorrá választották Verbőczy Istvánt, a Hármaskönyv íróját, a gyűlésből Báthory Istvánnak, a nádornak futva kellett menekülnie, hogy kardélre ne kerüljön.

A nemzet legjobban ünnepelte Szapolyai Jánost, a leghatalmasabb főurat, az erdélyi vajdát.

És huszonegy év múlva Mohácsnál elvérzett a magyar nemzet függetlensége, meghalt a király, huszónhárromezer magyar és cseh halt meg a török fegyverek csapásai alatt.

A király közelében halt meg Tomory Pál kalocsai érsek, a többi magyar főúr, a mágnások egész légiója. Báthory István nádor szolgájának lován menekült meg.

Ebben az ütközetben nem volt jelen Szapolyai János, távol volt az egykori nádor Verbőczy István, hanem egy évvel utóbb Szapolyay János elment a magyar nemzetet leverő Szulejman szultán elé és ugyanez a szultán Verbőczy Istvánt bírónak tette, tehát ő, a hajdani ná-

dor, lett az első kádi a török által elfoglalt Budán a félhold alatt.

Íme, itt a példa!

És a nemzet, a magyar nemzet megtörve, csaknem kiirtva nyögte a török igát másfél századon át.

Nem történetet írok, csak példát említek fel, ami megismétlődhetik újra.

A magyar nemzet akkor, mikor egygyé kellene tömörülnie, mikor meg kellene látnia leghatalmasabb ellenségeit, ma is tajtékozó dühvel ront egymásnak. Teljes akarattal hunyja be szeméit, hogy ne lássa a veszélyt, ami monarchiánk határán tornyosodik.

És most úgy érezzük, hogy jó az, hogy egy nagy nemzet szövetségesei vagyunk, hogy ez a nagy nemzet épen úgy érzi az idők viharának közeledését mint mi.

És ez a nagy nemzet velünk együtt áll csatasorba, hogy a fenyegetett békét megoltalmazza, ha lehet, fegyverrel védelmezze magát, ha kell.

És a francia amott a Szajna partján épen azt a politikát csinálja, amit V. Károly német király és római szent birodalmi császárral szemben a francia király követett.

Akkor a francia királynak a török szultán, Szulejman, volt a szövetségese. Ma, minthogy változtak a viszonyok, a török helyett a francia köztársaság mellett a legkiméletlenebb autokrata, az orosz cár áll, mint szövetségese.

A népszabadságot hirdető köztársaság és a legvadabb zsarnokság fog kezet a középeurópai kultúra, vagyonosodás, erkölcsi élet és vallás ellen.

MÉLYEN LESZÁLLITOTT ÁRAK
NAGYON OLCSÓ KARÁCSONYI VÁSÁR

Telefonsz.: 788.

Telefonsz.: 788.

BOROS J.

ékszer, óra és látszer áruházában

== RÁKÓCZI-ut. ==

Nekünk, magyaroknak kell-e tanács arra, hogy hova álljunk!

1526-ban csak huszonnégyezer magyar és cseh állott szemben 150,000 törökkel, hogy megvédelmezzék Magyarországot, a magyar nemzetet, a többi magyar belemerült a pártviszályba és nem a közös ellenség ellen védekezett, hanem egymás ellen köszörülte fegyverét és öldökölte egymást.

„Isten csodája, hogy még áll hazánk!”

mondja a halhatatlan koszorus költő.

Valóban az, ezt mutatja a múlt példája és könybe lábad szemünk a történelem megismétlődése miatt.

Dús László.

Mikor terjesztik be a választói reformot? A képviselőház tegnap befejezte érdemleges munkáját. Ami ezután következik, az már csak pusztán formalitás. Szombaton a főrendiház tart ülést, hogy tárgyalja a képviselőház által elfogadott törvényjavaslatokat, azután egy-két nap múlva ismét összehívják a képviselőházat a főrendiház üzenetének átvétele végett. Erre azért van szükség, hogy a most elfogadott sürgős javaslatok, köztük a költségvetés és a nyugdíjtörvény revíziójáról szóló, még ebben az évben szentesíthető legyen.

A kormányhoz közelálló körökből az a hír hallatszik, hogy a karácsonyi ünnepek után, de még ebben az esztendőben Lukács ülésre akarja összehívni a képviselőházat, hogy beterjeszthesse a választói reformról szóló törvényjavaslatot.

A munkapárton úgy tudják, hogy az a terminus december 31-én lesz, de valószí-

nübb, hogy a kormány a januári terminusnál állapodik meg.

Lukács ma Bécsbe utazott s állítólag magával vitte a választói javaslatot, hogy előleges szentesítés végett bemutassa a királynál.

A béketárgyalások.

Londonban még mindig kovácsolják a békét, azonban kevés kilátás van arra, hogy a békekonferencia sikerrel járjon. Minden jel arra mutat, hogy a hadviselő felek csak azért mentek bele a béketárgyalásokba, hogy egy kissé kipihenhessék magukat és új erőt gyűjtessenek a harc további folytatására.

A mi Szerbiával való speciális ügyünk most már kedvezőbben halad. Belgrádi követünk, Ugron István tudvalevőleg elégtételt kért Pasic miniszterelnöktől a Prohászka konzulnó esetét sérelmekért. Pasic még nem adta meg a választ belgrádi követünknek, de remény van arra, hogy Szerbia megadja a legteljesebb elégtételt és hogy ez a kínos ügy megfelelő békés megoldást fog nyerni.

Emellett monarchiánk többi követeléseit illetően is engedékenyebbek lettek a szerbek, — de még nem adtak meg mindent s még mindig emlegetik a keskeny földcsíkot az albániai szerb kereskedelmi kikötőhöz.

Janina bevételét nem erősítették meg, — az sincs tisztázva, ki győzött a tengeren.

Pasics nyilatkozata.

Prága, dec. 19.

A Narodni Liszti belgrádi tudósítója beszélt Pasic miniszterelnökkel, aki az újságíróknak a következőket mondotta:

— A mi érdekünk, hogy a Balkánon legutóbb történt események után Ausztriával és Magyarországgal jó viszonyban éljünk, mert a monarchia sokat segíthet nekünk. Eleinte azt kívántuk, hogy szabad utat kapjunk a tengerhez és hajlandók voltunk ezt a kívánságunkat Ausztria Magyarország érdekeivel harmóniába hozni. Ilyen értelemben érintkezésbe is léptünk a monarchiával, de eredménytelenül. Minthogy Ausztriával és Magyarországgal meg nem egyezhetünk, az egész kérdést a nagyhatalmak döntése alá bocsátottuk.

A szerb konfliktus megoldása

London, dec. 19.

A Daily Mail jelenti Belgrádból: Az osztrák magyar-szerb konfliktus teljesen megoldódott. Szerbia elismeri albánia függetlenségét és kereskedelmi érdekeinek kielégítése céljából egy albán kikötőt fog kapni ahonnan egy vasuti vonal fog vezetni Szerbiába.

A nagykövetek konferenciája.

London, dec. 19.

A nagykövetek második konferenciája késő délutánig tartott. A nagykövetek remélik, hogy a konferenciát még ezen a héten befejezhetik. Oroszország képviselője a tanácskozáson igen előékeny viselkedést tanúsított. Az osztrák és magyar nagykövet is reméli, hogy a differenciákat sikerül majd elintézni. A konferencia kedvező menetére jellemző hogy a nagykövetek mindenképpen siettetik annak befejezését, így Grey Edvárd már most jelentette be, hogy a jövő

Dr. FERDÉNYI KÁLMÁN munkája az egyházi javadalmak halmozásáról.

Mióta X. Pius pápa Ő Szentsége gyakorlati érzékével folyamatba tette az egyház jog kodifikációját, azóta az egyházi jogi irodalom művelése is nagyobb lendületnek örvendhet. Időszakonként megjelenik egy-egy részlete az előkészítés alatt levő új kánon-törvénytárnak. Nyomában egymásután látnak napvilágot a felvilágosító szakszerű hozzászólások főleg Német és Olaszországban. Nálunk elég ha rámutatunk dr. Tauber Sándor, dr. Hanuy Ferenc, dr. Huszár Elemér, dr. Notter Antal neveire, hogy a theologia eme praktikus ágának irodalmi művelését bizonyíthatjuk.

Ezek közé állott most a váradi egyházmegye egyik hivatásos, fiatal munkása Ferdényi Kálmán dr is, kinek értékes és érdekes értekezése jelent meg. „A javadalmak halmozásának történeti és jogi kifejtése” címen.

Műve nem annyira gyakorlati célt akar szolgálni, mint ez kitészik a latin nyelvből is, melyen értekezését közzétette; inkább a tudomány szeretete terelte figyelmét ide erre az érdekes jogi kérdésre, erre a múltban gyakori történeti jelenségre, mely hajdanta nagy viharokat zúdított Szt. Péter hajójára, különösen a germán hűbér-rendszer behatása idejében. Egyházunk történetének sok gyászos lapját írta tele a javadalmak halmozása körül kerekedett viszály.

A trienti zsinat 7-ik ülésén tisztázta ebben a kérdésben a helyzetet s így jelenleg egyházunk súlyos állapotát e téren nem nehezíti visszaélés.

X. Pius pápa sem bocsájtott eddig még ki idevágó újabb törvényeket.

Az értekezés két szakaszra oszlik. Az első rész bőséges forrástudomány alapján a javadalmak halmozásának történeti fejlődését nyújtja. Ismerteti a felszentelési cím átalakulását a beneficium-rendszer kifejlésével kapcsolatosan; majd előadja a fegyelem lazulását, melynek szülőanyja egyesek kapzsiságán kívül a világi uralkodók önkénykedése volt; de sok esetben az idők mostoha viszonya: a normannok és szaracénok pusztító betörései, a népvándorlás hullámai nyomán jelentkező rombolás, az egyháziakat is magával ragadó pártoskodás fejtik meg, hogy némely javadalmak kezében miért halmozódott fel több javadalom.

Az egyház törekedett javítani ezen az állapoton a 3-ik és 4-ik lateráni zsinaton nyomatékosan hangsúlyozva a helybenlakás kötelezettségét, de egyúttal már gondosan mérlegeli a javadalom elégséges vagy elégtelen voltát a javadalmas tisztességes megélhetésre. A tartós javulásnak utját állották az avignoni tartózkodással és a nyugati nagy egyházszakadással együtt fellépő visszaélések, bár XXII. János pápa szigorú törvényt hozott azok ellen. Végre is a trienti zsinat sujtott javító, reformáló törekvésének bárdjával oda a bajok gyökerére, mikor világosan különbséget tett összeférhető és összeférhetlen javadalmak között. Törvénybe iktatta, hogy legfeljebb két összeférhető beneficium lehet egy javadalmas kezében, de csakis akkor, ha okadatulja a tisztességes megélés lehetővé tétele.

A trienti zsinat után visszaélés többé nem fordult elő. Német- és Lengyelországban történtek ugyan, — de mindig fontos

okból — kivételek azonban a Szentszéknek legalább is hallgatag beleegyezéssel.

Második részben szerzőnk a jelenlegi jogállapotot fejti ki az 58-ik oldalig. Előadja a javadalmak összeférhetlenségét a helyben lakás kötelezettségének szempontjából, azután ugyanazt a megélhetésre való elégségeségnek oldaláról tárgyalja meg. Elősorolja a feltételeket, melyek fennforgása esetén újabb beneficium elnyerésével az előbbi jogilag üresedésbe jő. Végül az idevágó felmentő jogot s a felmentés okait nyújtja.

E szakaszban tárgyalt anyag minden egyházi jogi tankönyvben megvan ugyan röviden, de aki rendszeresen akarja ismerni a mai jogállapotot, nagy haszonnal forgathatja e munkát. Jeles egyházi jogi írók véleményét idézi az egyházi törvény bővebb megvilágítására, avagy a kétségek eloszlatására. A szerző háttérbe vonul, megelégszik szorgalmas méh példája szerint a fáradtságos gyűjtéssel, nem vágyik saját elméje termékének csillogtatására.

Talán éppen a szerénység okozta, hogy a bennünket közelebből érdeklő magyarhoni viszonyokra nem terjeszkedik ki. Mint sok más dologban, úgy főleg a javadalmak körül az egyházi közjogtól eltérőleg nálunk különleges jogállapot uralkodik, melynek bemutatását — már a mű teljessége miatt is — örömmel vettük volna.

E műve szerzőt az egyházas latin nyelv ügyes kezelőjeként mutatja be.

Reméljük, hogy a fiatal szerző nevével gyakrabban fogunk még találkozni nemcsak az ő speciális szakmájában az egyházművészeti irodalomban, hanem a magyar egyházi jogi irodalomban is.

Peszeki Ferenc.

héten szabadságra szeretne menni és a német nagykövet is a jövő héten vissza akar térni Berlinbe.

Románia kompenzációja.

Bukarest, dec. 19.

Misu román követ, a ki most Londonban van és kitünő ismerője a balkáni viszonyoknak, hír szerint tárgyal Danev szobranje elnökkel a Bulgária részéről Romániának adandó kompenzáció dolgában.

Szerbia enged.

Zimony, dec. 19.

A *Stampa* ma reggeli száma a következő, állítólag mérvadó helyről származó értesülést közli: A szerb kormány Ausztria-Magyarország követeléseinek engedve, hajlandó a következő feltételeket elfogadni a béke fenntartása érdekében.

I. Szerbia kijelenti, hogy jó viszonyban akar maradni Ausztria-Magyarországgal, de olyan formában, hogy ez által a szabad és független Szerbia állami tekintélyéből ne veszítsen.

II. Szerbia beleegyezik Albánia autonómiájába, ha szerbia tengeri kikötőt kap az Adrián és a kikötőhöz szabad utat Albánián át. Szerbia kötelezi magát, hogy a kikötőt csakis kereskedelmi célokra használja.

III. Ausztria-Magyarország elsőbbséggel fog birni a szerb kölesönök fölvetelénél, ugyisintén a vasutépítési és kikötőépítési munkálatoknál, továbbá előnyös vasuti tarifákat kap áru részére Szaloniki felé.

A Balkán felosztása.

Belgrád, dec. 19.

A legújabb megállapodások szerint Bulgária nem Drinápolyt, hanem Szalonikit fogja kapni. Ferdinánd király ma Szalonikibe is utazott és huzamosabb ideig fog ott időzni.

Ugron még nem lépett fel.

Bécs, dec. 19.

Ugron követünknek föllépéséről terjesztett hírek egyáltalán nem felelnek meg a valóságnak. A föllépés nem marad el, de eddig még nem történt meg.

A bécsi obstrukció.

Striberny kilenc óras obstrukciós beszédét mondott. Már reggel ötödél órakor élénkület kezdett a ház s a koránkelő képviselők mosolyogva üdvözölték egymást. Hetedfél órakor Szilveszter dr vette át az elnöklést. Kilenc órakor Striberny még mindig beszélt, de szavát alig lehetett hallani. A képviselő félig ülve mondta beszédjét, de időnkint teljesen elakadt a hangja. A kormánypartii képviselők odakiálják neki, hogy hangosabban beszéljen s az elnök is ilyen értelmű felszólítást intéz hozzá. Striberny erre fölemelkedik helyéről és hangosan német nyelven folytatja beszédét. Negyed tíz órakor a csehek élénk éljenzése mellett a szónok végre befejezte beszédét. Utána Guggenberg keresztényszociálista képviselő emelkedett szólásra s a ház nagy derűtsége mellett jelentette ki, hogy kilenc órán keresztül kellett várakoznia, a míg szóhoz juthatott. Guggenberg csak öt percig beszélt és szegyenletesnek

mondotta, hogy a Ház ilyen fontos javaslatokat nem tud normálisan és nyugodtan letárgyalni. Guggenberg után a szociáldemokrata Gröder beszélt.

Érdekes miniszteri válaszok.

A költségvetés a főrendeknél.

Budapest, dec. 19.

A főrendiházi bizottsága ma tárgyalta a költségvetést. A tárgyaláson többek felszólalása után Lukács László miniszterelnök kijelentette, hogy a külügyminiszter ellen emelt vád teljesen igazságtalan, kötelességének tartja arra reflektálni. Chorin az őszinteség hiányának tulajdonítja azt, hogy a közönség ilyen hosszú idő óta bizonytalanságban van. Csodálkozik azon, hogy Chorin vall ily felfogást, a ki tagja volt a delegációnak és emlékezhetik, hogy ha a külügyminiszter akciójáról valamit igazán mindenki dicsérni valónak tartott, ez épen az a nyíltság, a melyet ő minden kérdés kezelésében tanusított. Ugy a delegációban történt felszólalások, mint az előadói jelentések mindig ezt emelték ki vele szemben legjobban. Nem igazságos ez a vád a külügyminiszterrel szemben még a *Prohászka-esetből* kifolyólag sem. Ez az eset egészen sajátos körülmények között folyt le s a külügyminiszter bizonyára nem nyíltság hiányából nem nyilatkozott, hanem csak azért nem, mert hosszú időn át csak hézagos információkat volt módjában szerezni. Azt a nagy nyugtalanságot, a melyet ez az eset előidézett, csak a hírlapok meséit keltették és táplálták. A maga részéről is elismeri, hogy a külügyi helyzetből kifolyó bizonytalanság egész közgazdasági életünkre súlyosan nehezedik, de nincs senki, a kinek hatalmában volna, ezt a bizonytalanságot, a mely magából a helyzetből folyik, eltüntetni. Reméli, hogy a diplomáciának sikerülni fog a függő nehéz kérdések megoldásában kedvező eredményeket elérni. Nekünk nem lehet más feladatunk, mint a közönséget higgadságra s minden felesleges idegességtől való tartózkodásra inteni; arra az esetre pedig, ha óhajtsunk és reményünk ellenére ez a kedvező megoldás nem következhetne be, kötelességünk mindent megtenni, a mi érdekeink megóvását biztosíthatja.

Teleszky János pénzügyminiszter: Nehéz eldönteni, hogy mi okozza a bajokat. Kétségtelenül nagy részük van benne a kedvezőknek, igérkező konjunkturák következtében keletkezett egészségtelen vállalatoknak, de főoka mindenestre az, hogy a pénz nagyon megdrágult. A nagy konjunkturák idejében a nagyobb kamatláb nem akadályozza a vállalkozókat kölesönök kontrahálásában, mikor aztán a pénzváltásból előáll a kereskedelmi válság, a vérmes reményekkel kontrahált magas kamatozású kölesönök nyomják az érdekelteket s a közhangulat az ellenkező végletbe, a pesszimizmusba csap át.

Bizonyára hozzájárul ehhez a külpolitikai helyzet is, de nem szabad elvesztenünk a reményt és bizalmat, hogy a nyomasztó helyzetből rázkódtatás nélkül fogunk kibontakozni. Ha a krízis hosszabb ideig fogna is éreztetni hatását, amit nem hisz, de megenged: viszont kéri Chorint, — koncepdálja az ő felfogásának is jogosultságát, hogy ez a krízis, amilyen hamar keletkezett, olyan hamar véget is ér. A bajok egyik főoka abban rejlik, hogy a betétek rohamosan kivonattak, minek folytán a pénzügyintézetek nem tudják hitelgényeiket kielégíteni, de reméli, hogy a betétek visszakérülésével az egészséges vérkeringés ismét helyre fog állani s a gazdasági élet rendes kerékvágásba fog visszatérni. Ne növeljük a helyzet tulsótéte festésével az amugy is meglevő bizonytalanságot.

A legutóbb felvett kölesön kérdésében elismeri, hogy annak feltételei terhesek, de ez a kamatlábviszonyok eredménye. Ezek a feltételek teljesen megfelelnek az osztrák pénzügyminiszter által kötött kölesön feltételeinek.

Balázs püspöknek a kegyuri terhekre vonatkozó kérdésére megjegyzi, hogy a törvény a kegyuri terheket tényleg nem jelöli meg, mint olyanokat, amelyek a jövedelemből levonhatók volnának s e tekintetben a mi törvényeink szigorubbak a külföldiekénél. Az utasítás tervezetében benne volt, hogy a kegyuri terhek nem vonhatók le, de amikor e tervezetet látta, ebben a kérdésben arra az álláspontra helyezkedett, amit ilyenfajta kontraverz kérdésekben mindig követendőnek tart, hogy ha azok nem oldhatók meg az adózók javára, mindenütt nyílt kérdésnek tartja fenn, úgy hogy e tekintetben a pénzügyi judikatura feladatává válik a döntés. A maga részéről is biztosíthatja a bizottságot, hogy ha az itt felvett kérdések megoldása tisztán a kultuszminiszteren mulott volna, azok már rég meg volnának oldva, s ezt a biztosítást a maga személyét illetőleg is megadhatja.

Glattfelder püspöknek az iskolai építkezések tekintetében tett megjegyzésére azt válaszolja, hogy ha a vallás- és közoktatásügyi miniszter kívánja, a maga részéről nem fog akadályokat gördíteni annak útjába, hogy nem állami iskolák államosítása helyett inkább felekezeti iskolák építésének segítése mozdíttassék elő; de hogy ez a költségvetésbe felveendő annuitásos kölesönök útján történjék, annak ellene van, mert ezek burkolt kölesönök s ilyenek felvétele a költségvetésbe — káros következtetésekkel járna.

Zichy János gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter, Balás püspök ama megjegyzésére, hogy a népoktatás terén a fejlődés nem mutatkozik a kívánt irányban és arányban, megjegyzi, hogy ami az adott viszonyok között lehetséges volt, azt a maga részéről megtette.

A költségvetésbe száz új népiskolát állított be s a tanítói fizetésekre is jelentékeny többletet irányzott elő.

Amennyire a körülmények engedni fogják, jövőre is ezen az uton kíván haladni. Az államosítás kérdését illetőleg csak azt mondhatja, hogy a jó felekezeti iskolákat támogatni kívánja, de ahol állami érdek parancsolja, nem fog tartózkodni az államosítástól. Azt az elvet, hogy nemzetiségi vidékeken is minél nagyobb mértékben történjék az államosítás, a maga részéről is követendőnek tartja. Sajnálattal tapasztalja maga is a tanítók körében mutatkozó fegyelmetlenség jeleit s ezek tekintetében a legnagyobb energiával kíván eljárni s ha a tanítói fizetésekre vonatkozó törvényjavaslat tárgyalásra kerül, azzal egyidejűleg a tanítók pragmatikáját is elő szándékozik terjeszteni. A lelkeszi kongrua tekintetében megállapíthatja, hogy egy állam sem gondoskodik oly mértékben lelkeszkedő papságról, mint Magyarország. Erre nézve törvényjavaslat készül; addig is, míg az törvényhozási elintézés alá kerülhetne, annak szellemében fogja 1913. január 1-étől a korpótlékokat utalványozni.

A tanítói fizetésekre vonatkozó törvényjavaslatot a maga részéről január 1-éig szerette volna törvényerőre emeltetni, de mivel ez nem volt lehetséges, gondoskodni fog arról, hogy a törvény hatálya mindenestre 1913. január 1-éig visszahatóvá tétessék. Ebben a törvényjavaslatban az állami és a nem állami tanítók fizetése közti egyenlőséget sikerült biztosítani.

Töry Gusztáv dr igazságügyi államtitkár, utalva arra, hogy az igazságügyi miniszter akadályozva van az ülésen való megjelenésben, felel Rudnyánszky bárónak hozzá intézett kérdésére az esküdtzések eltörlése ügyében. Érkeztek az igazságügyi miniszterumba a képviselőházból is kérvények abban

a kérdésben, amelyet Rudnyánszky báró felvetett; de az esküdtzék intézménye Európa szerte olyan garanciális intézménynek van elismerve, hogy ehhez a kérdéshez csak a legnagyobb óvatossággal lehet nyulni. Az igazsági miniszter még nem foglalkozott vele, de nem lehet ennél a kérdésnél figyelmen kívül hagyni azt a tekintetet, hogy alkalmi törvényhozás látszatától minden esetre óvakodni kell.

Hertelendy Ferencnek az előterjesztett jelentésre vonatkozó megjegyzésekre adott felvilágosító válasza után a bizottság a költségvetést és az erről szóló törvényjavaslatot általánosságban és részleteiben változatlanul elfogadta, szintugy változatlanul hozzájárult az előadói jelentéshez is.

Ezzel az ülés véget ért.

Az iparosok, kereskedők és az igazságszolgáltatás.

A kamara akciójának sikere.

A nagyvárad kereskedőkre és iparosokra kétségtelenül nagy hátránnyal jár, hogy úgy a kir. törvényszéken, mint a járásbírósnál hétfői napokon, mikor Nagyváradon a hetivásár van, tárgyalásokra, vagy tanuként, szakértőkként meg kell jelenniük.

Az egész héten ez az egy nap, amikor a vidékiek beözönlenek s amikor a vidéki forgalom leköti egész idejüket s vagy a piacon, vagy üzleteikben vannak elfoglalva. A vásároló iparosoknak és egyes üzleteknek majdnem egész forgalmuk erre az egy napra szorítkozik s így egyszisztenciájukat támadja meg, ha a hétfői napot a törvényszéken vagy a járásbírósnál kell tölteniük.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara megkísérelte, hogy amennyiben a dolgot az igazságszolgáltatás érdekeivel összeegyeztethető, az iparos és kereskedő közönségre nézve a mainál kedvezőbb megoldást nyerjen és pedig akként, hogy azokat az ügyeket, amelyekben kereskedők és iparosok is megidézettek, — akár mint ügyfelek, akár mint tanúk vagy szakértők, — lehetőleg ne tűzzék ki hétfői napra.

Továbbá kérte a kamara, hogy amikor iparosok, vagy kereskedők vannak valamely ügyben megidézve, ezeket lehetőleg legelőbb hallgassák ki, hogy ne kelljen nekik fél vagy egész napot a várakozással tölteni.

Ez irányban megkereste a kamara a kir. törvényszék elnökét s a vezető járásbírókat.

A kamara akciójának meg lett az öröndetes eredménye, addig a határig, amíg a dolgot az igazságügy érdekeivel össze lehet egyeztetni, teljesítik a kamara kellőleg megindokolt kívánságát. Azt természetesen teljes egészében nem lehet keresztül vinni, hogy az iparosokat és kereskedőket érdeklő ügyeket egyáltalán ne tárgyalják hétfői napokon, de a kamara többi kívánságait honorálta a kir. törvényszék elnöke, ami nagy eredmény iparosaink és kereskedőinkre.

Erre nézve a kereskedelmi és iparkamara a következő értesítést adta ki:

Tudomására hozzuk az érdekelteknek a következőket:

Folyó évi szeptember hó 9-én 3649—1912. szám alatt átiratot intéztünk a nagyvárad királyi törvényszék elnökéhez, kereskedők és iparosok hétfői napra szóló idézésének mellőzése végett. A törvényszéki elnök ur átiratában arról értesítette kamaránkat, hogy a kérelmet technikai nehézségek miatt nem teljesítheti, de utasította az eljáró bírókat, valamint a kir. járásbíróságok vezetőit, hogy a megidézett kereskedők és iparosok a tárgyalásoknál a lehetőség szerint elsőbbségben részesüljenek s azokat az ügyeket, melyekben kereskedők és iparosok vannak érdekelve a bíróságok lehetőleg először vegyék tárgyalás alá. Intézkedett továbbá az iránt is, hogy a kir. törvényszék polgári osztályához beosztott bírók tanúhallgatásokat és szakértői szemléket hétfői napokon ne foganatosítsanak.

Nagy-Várad, 1912. december hó 19.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:
Dr Moskovits József, Dr Sarkadi Lajos,
elnök. titkár.

Megnyílik a városi tejközpont.

Naponként 1200 liter tejjel.

Még meg sem valósult Nagy-Várad város közgyűlésének azon határozata, hogy házi kezelésben városi tejközpontot létesít, már is erősen dolgozik a fizetett reklám, hogy a város hagyjon fel az eszmével s egy nyereszkesedésre alapított magán vállalkozásnak adja át berendezését, szerződéseit stb.

A város törvényhatósága nem azért határozta el a tejközpont felállítását, hogy nyereszkesdjék, hanem azért, hogy esetleg még ráfizetéssel is, egészséges, jó tejet szolgáltatson a közönségnek. Ezt pedig tökéletesen biztosítani csak városi házikezeléssel lehet.

Megkísérelték azt már más házikezelésnél, hogy kivigyék a város kezéből; akkor is dolgozott a reklám. Így bérbe akarták már venni a vámokat, a villamos telepet stb., de a törvényhatóság nem ugrott be. Reméljük, hogy most a tejkérdésnél sem fog beugrani.

Nagy-Várad város tanácsa tegnap foglalkozott ezzel a kérdéssel.

Gerő Ármin főkapitány jelentést tett arról az értekezletről, amelyet a városi tanács és a biharmegyei gazdasági egyesület kiküldöttei tartottak, amelyen a gazd. egyesület kiküldöttei nem fogadták el a város ajánlatát a központi tejesarnok kezelésére nézve, azonban a tárgyalások folyamán ígéretet tettek, hogy mozgalmat indítanak a birtokosok és tejtermelő gazdák között az egyesület útján, hogy minél nagyobb mennyiségű tejjel ellássák a városi tejesarnokot. A főkapitány ajánlotta ezután, hogy a város tanácsa ne fogadja el a Tejesarnok r. t. ajánlatát a fuzióra vonatkozólag, hanem maradjon meg a városi tejközpont mellett, amely házikezelésben lesz s ilyen irányban tegyen előterjesztést a közgyűlésnek.

Mint értesülünk, a városi tejközpont már annyira be van rendezve, hogy karácsonykor megkezdheti üzemét, a tej kiszolgáltatását, még pedig naponként 1200 liter egészséges, a modern higienia alapján kezelt tejjel.

Élet-halál között!

Bölöny József kocsija a villamos előtt.

Majdnem véres szerencsétlenség történt tegnap este egynegyed nyolc órakor a Múzeum-utca és a Rákóczi-ut kereszteződésénél. Majdnem . . . Csak a villamoskocsi vezetőjének ügyességén mulott, hogy a merdek pályán lefelé rohanó villamos keresztül nem gázolt négy ember életén.

Merő véletlenségből e sorok írója is tanuja volt a borzalmas pillanatnak. A sikos, télester utca eleven, forgalmas lett, mert éppen azelőtt néhány perccel érkezett meg a pesti gyors. Ilyenkor vadul robogó konflisok, siető emberpárok és folytonosan közlekedő villamosok teszik veszedelmessé a Rákóczi-utnak ezt a részét.

Az esti gyorsal érkezett meg Bölöny József országgyűlési képviselő nejével és még egy hölgy társaságában. A képviselő hozzátartozóival együtt beült a 11. számú kétfogatu bérkocsiba, amelyre felpakolták a csomagokat is.

Majdnem egyszerre indult el a fiakker az állomástól és a villamos kocsija. A képviselő azt az utasítást adta a kocsisnak, hogy a Múzeum-utcán hajtson le, mert így hamarabb otthon lesznek.

Már most nem lehet tudni, hogy a kocsis részeg volt-e, vagy pedig nem látta a közeledő villamost, de tény az, hogy lassu lépésben, kényelmesen kanyarodva át akart hajtani a villamos előtt.

A bentülő hölgyek rémülten vették észre az örülten rohanó villamos vörös lámpáját, kétségbeesett sikolyuk élesen vágódott ki s Bölöny József dörgő hangon rivalt a kocsisra.

— Vigyázzon! Vigyázzon!

Kidobta az ajtót s élete veszélyeztetésével leugrott a haladó kocsiról.

. . . Ebben a pillanatban megszűnt a villamos szüntelen csengetése s az otromba nagy kocsija nyöszörögve, csikorogva állott meg öt centiméternyire a közvetlenül előtte álló fiakkertől. A kalauz csak óriási erőfeszítéssel tudta megállítani a gyorsan haladó millamost.

De nem úgy a kocsis. Mikor felocsudott, a lovak közzé csapott és menekülni akart. A két nő halálsápadtan s az izgalomtól remegve rogyott a kocsija ülésére.

A képviselő utána ugrott a lovaknak. — Álljon meg, álljon meg! — ordította rekedten. S lefogta a menekülő kocsist.

— Ha részeg, hogy mer a bakokra ülni.

Kiszállította a remegő hölgyeket, aztán rendőrt kiáltott, de nem kapott, kénytelenek voltak két konflist hozatni, azon jöttek be. Feljelentését ma tette meg a képviselő a kocsis ellen.

Valódi Amerikai és Chas-sala cipők, legjobb Bor-alino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szerezhetők be.

HIREK

A Tiszántúl naptára.

Örömmel jelentjük olvasóinknak, hogy a keresztény közönség körében megindult sajtóakció egyre szebb és szebb gyümölcsöket terem. Lapunk terjed, családi kör, családi kör után nyílik meg előtte s egyre több keresztény lélekben fakad visszhang a keresztény gondolat hívó szavára.

A mi közönségünk megértette a kor hívó szavát, mely a sajtó fontosságára tereli lelkeket figyelmét. Pár hónap alatt százakra menő új sereg gyűlt a keresztény sajtó zászlaja alá s azóta is előfizetőink maguk a lap legbuzgóbb terjesztői.

Ennek viszonzásául a szerkesztőség is igyekszik minden tekintetben kifogástalan lapot adni olvasói kezébe. Az újság nagyobb terjedelme fokozott munkával jár, de ezt a nagyobb munkásságot kész örömmel fejtjük ki, mikor ellenértékét megtaláljuk a közönség fokozódó elismerésében.

Elhatároztuk azon felül, hogy újévi ajándékkul kiadjuk a

Tiszántúl naptárát.

Ma már csaknem valamennyi lap ad naptárt olvasóinak. Sajnos, a naptárak nagyjésze ugyanolyan, mint a hitellenes sajtó: nem méltó arra, hogy keresztény család asztalán helyet foglaljon. A

Tiszántúl naptára

ebben a tekintetben is kifogástalan lesz; nemcsak díszes kiállítása, hanem tartalmának előkelő színvonala és korrekt keresztény szelleme is garancia arra nézve, hogy olvasóink szeretettel fogják fogadni.

Kérjük ismételt olvasóinkat, terjesszék lapunkat minél szélesebb körben; a hány új előfizetőt szereznek a keresztény sajtónak, annyi új örtüze lobban fel a keresztény Magyarország egyre növekvő táborának.

*** A megyegyűlés.** Biharvármegye törvényhatósága tegnap folytatta megkezdett közgyűlését. A gyűlésen a tisztviselőknél kívül alig volt jelen egy-két bizottsági tag, akik a kisteremben gyűltek össze. A tárgyalás alá községi ügyek kerültek. Vagy 400 ügynek jutottak a végére délig.

*** A város költségvetése közszemlén.** Nagyvárad város közigazgatási bizottságának 1185—912 kb. sz. véghatározata alapján a város közüti alapjának az 1913. és 1914. évre megállapított költség-előirányzatait s azoknak mellékleteit képező kimutatásokat az 1890. évi I. tc. 22 §-ának rendelkezéséhez képest 1912. dec. hó 19-től számítandó 15 napi közszemlére kiteszem, miről az érdekelteket azzal értesitem, hogy a részükről esetleges beérkező felszólamlások az összes iratok kapcsán a 15322—1892. sz. K. rendelet II. rész 10. §. 4. pontja értelmében a további törvényszerű eljárás végett a város törvényhatósági bizottságához fognak előterjesztetni. Nagyvárad, 1912. december hó 17. Rimler Károly polgármester.

*** A színház tisztogatása.** Nagyvárad város tanácsának tegnapi ülésén Komlóssy József gazd. tanácsos bejelentette, hogy Erdélyi Miklós színházigazgató kérte, miszerint a város bocsássa át a színház tisztítására a porszívó gépet. A gazd. tanácsos azt válaszolta a színházigazgatónak a kérelemre, hogy a város a gépet átadja, ha az igazgató

megfizeti a villamosáramot, a géppel dolgozó személyzet díjazását és a gép használati díját a városnak. A törvényhatósági bizottság a gép beszerzésekor határozott így. Rimler Károly polgármester kedvetlenül hallgatta a bejelentést. A színház valóságos porfészek, a függöny felhuzásánál a közönséget ellepi a porfelhő s a tisztogatást a közönség érdeke kívánja. Ő beszélt meg az igazgatóval, hogy kérje a gépet. Komlóssy József újból hivatkozott a törvényhatóság határozatára, a gépet nagy összegért szerezte be a város. A színház tisztántartása az igazgató kötelessége. A polgármester szerint az igazgatót nem lehet azzal terhelni. Most is 4000 koronát költött az Éva előadására s a színház a legtöbbször üres; nemsokára, ha így megy, szubvencióért jön a városhoz. — Komlóssy József azonban megmaradt álláspontja mellett, tekintettel a közgyűlésre. Legfeljebb a gép használati díját engedheti el a város. Dr. Thury László főügyész esatlakozott Komlóssy József álláspontjához. Végül a tanács kimondta, hogy mérsékelt díjért átengedi a színházigazgatónak a porszívó-gép igénybe vételét.

*** Kinevezés.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Léderer Lajos élesdi járásbírói hivatalszolgát a vakok budapesti intézetéhez altiszti létszámba kaptassá nevezte ki.

*** A költségvetés a pénzügyi bizottságban.** Nagy-Várad város pénzügyi szakszabotósága ma, pénteken, december 20-án délután 3 órakor ülést tart, amelyen a város 1913. évi költségvetését tárgyalják.

*** Az új hercegprimás arcképe** művészi heliograveurben már megjelent és kapható a Kath. Sajtóegyesület központi irodájában (Budapest, IV. Ferenciek-tere 7. sz., V. lépcső, I.) A nagyobb alaku és díszesebb kiállítású kép ára darabonként (39—50 cm. nagyság) 5 korona; a kisebb és egyszerűbb kivitelű (30—42 cm.) 3 korona. Vidéki megrendeléseknél 50 fillérrel drágábbak a képek, mely összeg a gondos csomagolásra és a postadíjra fordítatik. A megrendeléseket csakis készpénzfizetés ellenében, forduló postával intézik el.

*** Drága pardon.** Moldovány Tógyer vizesgyáni földműves ismeretlen tettes ellen feljelentést tett. Panaszában előadta, hogy tegnap este az Aradi-uton egy István nevű egyén vele összeütközött és „pardon” kijelentése után eltávozott. Az összeütközés után vette észre, hogy 60 koronát tartalmazó pénzes zacskóját, a mely zacskó a mellényhez volt erősítve, letépte és ellopta. Tekintettel arra, hogy az egész összeg ezüst forintosokból állott, azonnal észrevette, de a tolvajt már nem tudta utólni.

*** Kifosztott lakás.** Duma Anna Baros-utca 9. sz. alatti lakos ösmeretlen tettes ellen feljelentést tett. Panaszában elmondja, hogy ő kéthétig távol volt a városból. Most, hogy megérkezett, a zárva hagyott lakást nyitva találta. Távolléte alatt kifosztották lakását, s mintegy 60 kor. értékű holmija a szobából hiányzik. Az eljárást folyamatba tették.

*** A nagyvásár tolvaja.** A békéscsabai csendőrség értesítette a bűnügyi hivatalt, hogy Dobos Mihály ottani lakos könyv és papirkereskedő kárára Mik Lajos borbélysegéd 74 kor. 40 fill. értékű könyvet és levelezőlapot jogtalanul elsikkasztott és mint azt a csabai csendőrség megállapította, Nagyváradon az országos nagyvásárra hozta elárúsítás céljából. Az elfogatás iránt intézkedést kért a csabai csendőrség.

*** Kecskeszakált viselt, tehát kém.** Biharvármegyének nincs egy rongyos községe sem, ahol ne tört volna ki a kém-láz. Minden ember szerb, orosz vagy bolgár kémeket lát legtöbb esetben az ellenségében. No még hozzá, ha keveset is tud az illető magyarul, ami Biharban egyáltalán nem ritkaság, vagy pláne, ha kecskieszakált díszíti az arcát, akkor meg letagadhatatlanul kém az illető még akkor is, ha egész életén keresztül sohse hallott Szerbiáról, Oroszországról. Tegnap ilyen okok alapján tartóztatott le a feketetői csendőrség egy Tasotti Péter nevű embert. Tasotti minden jellegét magán viselte a bihari kémeknek. Nem tudott magyarul, mert csak a feketetői hid építésekor került Olaszországból ide, kecskieszakált viselt, mert olasz volt. Tasotti a tenkei állomáson akart felszállni és ott tartóztatott le mint kémeket a csendőrség. Feketetőn, ahol letelepedett és családot alapított az új magyar, a csendőrök előtt igazolták a kellemetlen kalandba került olaszt, mire szabadlábra is helyezték.

*** A rendőrség köréből.** Dajka Endre rendőrkapitány az ipari ügyosztály vezetője a kolozsvári egyetemen kitűnő sikerrel tette le az első államtudományi szigorlatot. — Egely Alajos bűnügyi rendőrkapitány tegnap szabadságra ment s az ügyosztály ideiglenes vezetését Jánossy Gyula vette át, aki jelenleg Dajka Endrét is helyettesíti.

*** Lopják az államvasuti talp-fákat.** A rendőrség rájött, hogy a cigányok rendszeresen lopják az államvasut talpfáit a velencei állomásról. Gyors eljárást folytattak le s több cigányt letartóztattak.

*** A Háboru hiénái.** Szabadkáról jelentik: Az itteni és a közbeeső kisebb állomásokon mostanában sokan élnek abból, hogy a bevonuló katonáknak vizet, kenyeret és egyéb élelmi szereket adnak el. Ezek az élelmiszerárusok áruikat méreg drágán sózzák rá a katonákra, akik kényszerűségből minden pénzt megadnak az élelmiszerekért. A szabadkai állomáson például egy kiló kenyérért 48—50 fillért kértek egy pohár vízért pedig 4—8 fillért. Ez az élelmiszerüzor nagy felháborodást keltett az egész városban és tudomására jutott a királyi ügyészségnek is. Az ügyészség és a rendőrség azonnal intézkedtek, hogy a további uzorát megszüntessék és most már három rendőrbiztos ügyel fel az élelmiszerárusokra, akiknek szigorúan megtiltották, hogy a katonaságot zsarolják.

*** Nyolcvan bihari kivándorló hazatoloncolása.** Pár héttel ezelőtt megírta a Tiszántul, hogy Biharvármegyéből rengeteg sokan vándorolnak ki Amerikába. A miniszterelnöknek legutóbb kiadott rendelete, mely szerint a hadköteleseknek egyáltalán nem szabad kivándorolni, annyit módosított a kivándorláson, hogy most már utlevél nélkül futnak az emberek. Tény az, hogy a háborus hangulat nagyban hozzájárul a kivándorláshoz, de főként a gazdasági viszonyok készítetik utra az embereket. Ezek mellé az okok mellé sorakozik a harmadik: a kivándorlási ügynök. Különösen kedvező talajra találtak az ügynökök a vaskóhi és belényesi járásokban. A hatóságoknak feltűnt, hogy erről a vidékről, honnan pedig eddig nem volt nagy a kivándorlás száma, most csoportostól mennek ki a gazdák. A

csendőrség hosszas kutatás után megállapította, hogy kivándorlási ügynök dolgozik a vidéken. Érdekes, hogy eddig mindég osztrák, német területen keresték és találták fel az ügynököt s most a nyomozás szálai egy máramarosi zsidóhoz vezettek. A csendőrség egyelőre még titokban tartja a nyomozás eredményét. Most a zsolnai határrendőrség értesítette az alispánt, hogy 80 utlevél nélküli kivándorlót tartóztattak fel a határon, akiket haza fognak toloncolni. A csendőrség nyomozásának megerősítését ettől a 80 embertől várják és akkor megindítják az eljárást a máramarosi ügynök ellen.

*** Letartóztatott pénzhamisítók.** Hegyesi Ferenc és Ostyari József géplakatosok nagy fába vágják a fejszájukat. Ezüstöt akartak gyártani ólomból és cinkből, hogy hamarosan meggazdagodhassanak. Már évek óta kísérletezik a két fantasztikus csavargó, de hiába minden számításuk, tervezgetésük, az ólomból és cinkből még sem akart ezüst lenni. Egyelőre tehát megelégedtek azzal, hogy két és öt koronásokat gyártottak. A pénz nem volt ugyan ezüst, de — hasonlított az ezüstpénzekhez, úgy hogy sikerült jó sokat értékesíteni. Legutóbb *Mikalakán* folytatták manipulációjukat, amíg aztán a csendőrség rájuk ütött és mind a kettőjüket bezáratották a nagyváradai ügyészség fogházába.

x Szülők figyelmébe. Legszébb karácsonyi ajándék jól tanuló fiuk részére egy jól lövő flóbert. A legnagyobb örömet csakis ez szerezhetünk, semmi más ajándék nem teszi meg azt a hatást, mert a fiuk véreben már benne van a fegyver iránti vágy, ezt minden felnőtt férfi tapasztalatból tudja. Tehát, ha fiainknak örömet akarunk szerezni és őket a tanulásra serkenteni, úgy vegyünk **Ladányi** puskaműves Rákóczy uti üzletében, ahol jótállás mellett lehet mindenféle árbán a legjobbat kapni. Töltények és fegyverjavítások, új fegyverek, lőpor és serét vadászati kellékek nagy választékban. Telefonszám: 269.

x Női chevreaux v. box cipő 7 kor. férfi box cipő 8 kor., chevreaux 9 kor., tiu box cipő 7 kor. 35—39 számig finom női fél cipő 5 kor., nyú szőr kalap 5 kor. állandó parti vételek Feketénél Elite-kávészálla mellett. Calosnik nagyon olcsó árbán.

x Kossuth-utca 6. sz. ház emeletén a Körözs felőli oldalon modern **három szobás lakás** mellékheiyiségekkel azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x Aszódi Mihály Sas-palota Kossuth-utcai cukorka és csemege nagyáruházának jelentése. Karácsonyra olcsó gyári árakkal, mint tudnivaló dolog, Aszódi-cég országára ismert és egyik a legnagyobb, úgy árbán, mint választékban mélyen tisztelt vevő közönség figyelmébe ajánlható cikke. Szalon cukrok kilója 2 koronától. Mesés csillár-dolgok 6 fillértől. Csokoládé alakok 6 fillértől. Megehető finom karamellek 2 fillértől. Diszdobozok. Bonbonok 50 fillértől. Remek játékok finom Bonbonok töltve 20 fillértől kezdve beszerezhetők. Egyedüli le-rakat. Gyermekkedvence. Ezer és ezerféle diszdogokkal rendelkezik. Gyermekkedvencek ajándékba kapnak egy karácsonyi szép krampuszt, meglepő érdekes. Karácsonyfák eredeti behozatala, igen olcsó árak mellett. Datolya, malaga, theakenyér, krach, mandula, füge, olasz angyoró, prunella, dió, kókusz dió, halkonszervek, szardiniák, theák, eredeti angol rum stb. igazán meglepő olcsó árak mellett szállít. Vidéki csomagolás ingyen. Aszódi Mihály trieszti kávé, thea közvetlen behozatala, cukorka és déligyümölcs nagykereskedő Kossuth-utca Sas palota, csokoládé király Rákóczi ut. Csokoládé Király telefon 610. szám. Cukorka Király, Kert-utca. Betlehenben nincs szebb karácsony, mint Aszódinál Kossuth-utca. Telefon: Fő üzlet 635. Fiók-üzlet 1016.

x Jenny Jenő óras, ékszerész és lát-szerész a karácsonyi és újévi alkalomra ajánlja dús felszerelt óra és ékszer nagy rak-tárát jutányos árbán. **Szent János-u. 39. sz.** Óra és ékszer javításokat pontosan eszközölök. Tanuló felvétetik.

x Egy 5 szobás lakás Rákóczi-út 32., Gerő-házban, 1913. május 1-re kiadó.

A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.” sertéshizlaldájában (Óssi-tér) hizott sertések a napi áron egyenként is kaphatók.

Praktikus és olcsó ékszer- és óra-ajándékok

Schmutzler Jánosnál

szerezhetők be Nagyvárad, Bazár-épület.

Órajavítások szakszerűen eszközöltenek.

Középiskolai

magánvizsgára-, érettségire-, javító vizsgákra egész nyáron át készülhet a **dr. Kallay-fele szeminárium**ban (Budapest, IX. Lónyay-utca 18 b. Telefon 125—38.) Eredményei köz-tudomásulag kiválóak.

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Péntek: Éva. (B. bérlet.)
Szombat: Éva. (C. bérlet.)
Vasárnap délután: Napraforgós hölgy;
este: Éva. (Kisbérlet.)
Hétfőn: Éva. (A. bérlet.)

Éva. Mint az előrelátható volt, Le-hár legutóbbi és egyszersmind tán leg-üdőbb zenéjü operetteje tényleg a szezon slágerjévé lett. E mellett bizonyít a pub-likum ama meg nem csappanó, állandó ér-deklődése, amellyel ez iránt a nagyszabású és nálunk páratlanul fényes kiállításban és pompás rendezésben színrekerülő operette iránt viseltetik. Az Éva ma, pénteken este bérletben kerül színre s így az előadást megtekinteni óhajtó, nem bérlő-közönség jól teszi, ha még a nappali pénztárnál gon-doskodik a jegyváltásról.

A Gyurkovits lányok. A nagy-váradai színházi közönségnek egy régi, ked-vence műsordarabját: Herczeg Ferenc ér-tékes vigjátékát: A Gyurkovits lányokat tüzte előadásra vasárnap délutánra a szin-ház igazgatósága. Ez a bájos, fehér darab nemcsak felnőtteknek nyújt kedves szóra-kozást, hanem az ifjuság által is megte-kinthető, hiszen a Gyurkovits leányok alak-jai ott élnek a regényeket kedvelő ifjuság legkedvesebb emlékei között. A színház igazgatósága számolt ezzel és a közönség óhajának tesz eleget, amikor Herczeg Fe-renc nagyszerű vigjátékát előadásra tüzte.

Mesedélután és kabaré a szin-házban. A nagyváradai Szigligeti-színház vezetősége, amely a legnagyobb mértékben és mindenkor szem előtt tartja a publikum kívánalmait, igen kedves meglepetést tertogat karácsony napjára, a közönség számára. El-vitázhatatlan tény, hogy a karácsony poézissel teli ünnepe első sorban a kicsinyeké, akiknek

hófehér, érintetlen illúziója, hogy ezen a na-pon nekik örömeiket, gyermeki gyönyöröket hozzon az ünnep és ezzel a bájos illúzióval szá-molva, a színház vezetősége elhatározta, hogy kedden, e hó 24-én délután 3 órakor mese-délután rendez a színházban, amelynek szin-padját ez alkalommal a legszeretetre méltóbb mesemondó: E. Kovács Mariska foglalja el, aki négy mesét mond el a maga szeretetre-méltó, közvetlen modorával a kicsinyeknek. A mesék után azonban nincs még vége a szórakozásnak, sőt, most kezdődik az igazi mulatság: a fényes, nagyszabású kabaré, amelyben a szintársulat összes tagjai részt-vesznek. Serieuse-dalok, operette-áriák, nép-szerű énekek, szavaltatok, táncok váltakoznak egymással és elmondhatjuk, hogy ennél szórakoztatóbb, nagyobb szabású és bővebb műsoru kabaréban még nem volt része a nagyváradai publikumnak, amely ez alkalom-mal mint valami tarka, szingazdag virág-esokrot kapja egytömegben a legszebb ének, zene és táncszámokat. Kedvesebb kará-csonyi ajándékot valóban nem adhatott volna a Szigligeti-színház a maga közönsé-gének.

TÁVIRÁTOK

Lukács a külhelyzetről.

Budapest, dec. 19.

(Saját tudósítónktól.) Lukács László a tegnapi főrendiházi ülésen nyilatkozott a külpolitikai helyzet-ről is. A miniszterelnök azt hangoz-tatja, hogy a mai bizonytalan hely-zet mindenestre kedvezőtlen az or-szágra, azonban ezt megmásítani nem lehet. Reméli, hogy a tárgya-lások megfogják hozni a kellő ered-ményt. Ha azonban ez nem történik meg, úgy kötelességünk lesz érde-keinket minden eszközzel megvé-deni.

Az esküdtszék és a Főrendiház

Budapest, dec. 19.

(Saját tud.) Rudnyánszky a fő-rendiházi ülésen megkérdezte az igazságügyi miniszter helyettesét, hogy a személy és vagyon bizton-ság megóvása érdekében nem kelle-ne-e eltörölni az esküdtszéket. Dr Tóry Gusztáv államtitkár válaszá-ban kijelentette, hogy az esküdt-széki intézmény egész Európában olyan garanciát nyújt a népjogok példás gyakorlatában, hogy ezt a kérdést a legkiméletebben kell kezelni.

Az ellenzéki pártok értekezlete

Budapest, dec. 19.

(Saját tud.) A szövetségelt ellen-zéki pártok mai ülésén Apponyi Albert terjesztette elő határozati ja-vaslatát a párt jövőbeni magatartá-sára vonatkozólag. A javaslatban a kormány eljárását ítélte el, majd javasolta, hogy utasítja az ellenzék az intéző bizottságot, hogy a bekö-

vetkezendő választásokra egyöntetű eljárást állapítson meg s a bizottság, ha a szükség kívánja, önhatalmulag is intézkedjék.

Az egri érsek Párvynál.

Szepseshely, dec. 19.

Szmrecsányi Lajos egri érsek ma Szepseshelyen volt Ridarsik Imre kanonokkal, ahol Párvy Sándor szepesi püspök vendége voltak.

Pasics elejtette a kikötőt.

Belgrád, dec. 19.

Ma kazta meg Pacics az osztrák-magyar és az orosz követek jegy zékét. Belátta, hogy Szerbiának engednie kell. Kijelentette, hogy ilyen alakulás étán kénytelen lemondani az adriai kikötőről.

Hegszüntetik a mozgósítást.

Berlin, dec. 19.

A német birodalmi bank hécsi lávirat alapján úgy tudja, hogy a monarchia néhány nap mulva megszünteti a mozgósítást.

Borzalmas robbanás.

Bécs, dec. 19.

Bochinában, tegnap este felé egy vegyeskedésben borzalmas explozió történt. Egy segéd a pincébe ment, ahol lőpor is el volt raktározva. Az egész üzlet légre röpült. A lépcsőház is összedőlt. Hat ember közül, aki az üzletben volt csak egyet lehetett megmenteni. Ezt a légnymás az utcára vetette. De ő is súlyosan megsérült. A többi öt meghalt. Az utcán az üzlet előtt álló emberek közül tizenketten megsebesültek.

Az új polgármester választás.

Bécs, dec. 19.

(Saját tud.) Az új polgármester választását hétfőre tűzték ki. Nagy izgalommal készül az egész birodalmi város.

A nagyköveti konferenciát felfüggesztették.

London, dec. 19.

A nagyköveti konferencia igen kedvezően működik. Ma délután Refid pasa kérte, hogy függeszék fel, mert újabb utasításokkal Kurirt indítottak el a portáról. Kérését teljesítették és 1 napra felfüggesztették a konferenciát.

Riadalom Péterváron.

Pétervár, dec. 19.

(Saját tud.) Ma tűz ütött ki a várban. Óriási pánik tört ki a katonák között. A eloltása után motozás volt s egy katona, mivel őt gyanúsították a gyújtogatással, agyonlőtte a parancsnokot. Majd végig futott a város főútján és jobbra-balra lövöldözött. Az utolsó golyóval magát lőtte főbe.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanyha.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Máiusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Osztrák hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	—	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	—	531.—
Közuti vasut	—	651.—
Városi villamos	—	373.—
Salgótarjáni kőszén	—	713.—
Rimamurányi	—	689.—

Regényesarnok.

GYÖNGYVIRÁG.

Irta Cseres Andor.

Mikor az első kézcattanás elhangzott a felemelt kar kinyult, a második csattanásra mindkét fél jobboldalát fordította előre, a harmadik csattanásra mindkét pisztoly eldőrdült úgy és olyan pontossággal, mintha egy lövés történt volna.

A párbajozókat eltakarta a lőpor füstje. Mikor a füst eloszlott, a huszárfőhadnagy egyesén állott, tehát sértetlen volt. Miksa jobb karja befelé volt görbülve, mintha magára lőtt volna, a pisztoly a földön hevert, a férfi maga körül megfordult és elvágódott a földön.

Az orvos oda tutott hozzá, csak a halált állapította meg.

A segédek a grófra néztek, mintha vádolni akarták volna, hogy a sógorát lelőtte. Az orvos megtapogatta Miksa mellét és hidegen mondta:

— Ez az ember maga magát lőtte le!

A segédek oda néztek, ahova az orvos mutatott.

— Ime, uraim! — az ing meg van pörkölődve, tehát közvetlenül közelből történt a lövés, már pedig önök közül senki sem lőtt, azt láttuk, hogy pisztolyát kilőtte, a füst nem a főhadnagy ur felé szállott, hanem a halottat vette körül, minél fogva bizonyos, hogy saját pisztolyának golyója ölte meg.

A segédek helyben hagyóan intettek.

A gróf is a halotthoz lépett és meredten nézett rá, azon tündött, hogy mi oka lehetett ennek az embernek eljöni egészen a kitűzött helyre és ott fejezni be életét?

Megállapodtak abban, hogy nem akart gyávanak látszani és a lövés pillanatában nirtelen elmezavar lepte meg és magára lőtt.

A holttestet a palotába haza szállították.

A halott látása iszonyu hatással volt Malvinra.

A beteg lelkü leány, aki egyébként is szüntelen aggódott a Miksa élete miatt, a halott megpillantásakor eszméletlenül rogyott össze.

Nem halt meg, de szörnyű rázkódtatás forrongó agya ki nem bírta, megzavarodott, örök mosolylyal ajkain beszélt arról, hogy jegyese elhagyta őt, de e mosoly oda fagyott ajkaira és bántóbb volt, mintha dühöngő őrült lett volna.

A gyász idő letelte után Móric nőül vette Gyöngyvirágot.

Horvát Jenő bárónak és a bárónénak meg kellett érniük azt is, hogy Fülöp, bátyja bünét orvosolandó, nőül vette gróf Hellebrand Margitot, előbb azonban ősei hitét letette és ő is keresztényné lett.

Báró Horvát Jenő csak ennyit jegyzett meg:

— A Szent István bazilika plébánosa befogadhat engem tiszteletbeli pápistának, úgy is azzá lett egész familiám.

Neje és bomlott elméjü leánya előtte semmi volt a családban.

(Vége.)

UJDONSÁG!

Csodaréztrombita!

Bárki egy óra alatt megtanulhat rajta bármilyen nótát játszani. A „Csodaréztrombita” rendkívül erős, vastag sárgarézből van készítve, könnyen fújható, 45 cm. hosszú, szép, tartós billentyűkkel ellátva. Ara tokkal, iskolával és egy hasznos ajándékkal

— csak 6 korona —

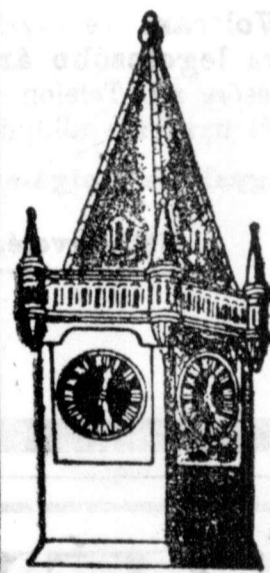
Wagner a hangszerkirály országos elismert elsőrendű hangszeráruháza, BUDAPEST

JOZSEF-körut 15. Fényképes hangszerárjegyzék ingyen. Ovás! Figyelem a pontos címre és házszámra.

Sarkady és Szánthó

TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajanlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. Olcsó árak.

TÖBBÉVI JÓTÁLLÁS. Villanyerő berendezés.

Arjegyzék kívánatra.

Saját ház.

Házi csatornázást

szakszerűen készít

Kondor Dezső Nagyvárad

Nagyipiac-tér 1. Telefon 969. Gyár: 1062.

Cement, gipsz, nád, fedéllemez, cserép, kőpor, oltott mész stb. eladás.

Ha nincs megelegetve szabójával, mert drága vagy rossz szul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi önt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalmi és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről ujat készítek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Telefon 10-37. Telefon 10-37.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

m ű a s z t a l o s

Szacs vay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nivasra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Figyelem!
Fióközlet nincs!

NAGY GYULA

Nagyvárad, Olaszi, Rakóci-ut

ajánlja saját gyártmányu kefe és meszelő nagyraktárát. Dus választék finom illatszerekből, pipere-szappanokból és mindennemű fésűkből és hajtűkből. Raktáron tart fürdő és kocsmosó szivacsokat jutányos árban. Fogkefék felelősség mellett. Különböző karácsonyi és ujévi ajándékok olcsó bevásárlási forrása.

Figyelem!
Fióközlet nincs!

Kiadó legelő.

A margittai járás B. királyi község határában fekvő birtokomnak mintegy 220 magyar holdat kitevő legelő és kaszáló részét mostani december 15-től 1913. évi december 1-ig egészben, esetleg két részben is legeltetés céljából kiadom, van rajta egy 100 darab jószágra való istálló, melynek használata 1913. évi május 5-ig megegyezés esetén legelő bérlettel jár, gazdaságomban legező mellett nagymennyiségű szalma van, melyből korlátolt mennyiségben ingyen adok trágya termelés végett. Ajánlatok a haszonbéri összeg és esetleges feltételekkel 1912. évi december 20-ig **Kacsora Károly földbirtokoshoz Margittára** címzendő.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy **Csengeri-utca 21-ik szám alatt** saját házamban, egy a mai kornak mindenképen megfelelő

= épület és =
műbutor asztalos

műhelyt létesítettem. Elfogadok: előszoba és konyha felszereléseket minden kivitelben, továbbá templom, iskola, gyógyszerár és kávéház berendezéseket kellő jártassággal. Rajzzal és költségvetésekkel úgy helyben, mint vidékre készséggel szolgállok. — Tömeges rendeléseket kérve vagyok kiváló tisztelettel

Gaál József
mű-asztalos, Nagyvárad.

TELEFON 11-52.

TELEFON 11-52.

Nagyvárad város
VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Ertesítjük a t. közönséget, hogy a
Wolfram lámpák

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világitási és erőátviteli berendezések felszerelését.

Csillárok.

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók.

Villamos motorok

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Felszerelő telefonja 55. sz.

MEZEY JÁNOS **ÉS** **TSA**

Nagyváradon, Szent László-tér és Teleki-utca sarkán

KARÁCSONYI **ÉS** **TÉLI IDÉNYCIKKEK:**

mindennemű fűszer, csemege, cukorka, thea, thea-sütemény, rum, likőr, bor, pezsgő, hazai- és déli gyümölcs, **KARÁCSONYFA DISZEK** nagy választékban

Telefonsz.:
249.

SZOLID SZABOTT ÁRAKBAN!

Telefonsz.:
249.

Nagyváradai Templomüvegfestészet Üvegcsiszoló és Tükörárúgyár R.-T.

TELEFON
11-64.

Nagyváradon, Gerliczi-utca.

TELEFON
11-64.

Üvegcsiszolás
Üvegvésés
Üvegbetétek
Kirakatbetétek
Üvegedzés

Öntött tükrök
Coll-tükrök 2. mm. vastag
Polirt és finn tükrök
Faönttükrök

Fémkeretezés
Réz, nickel foglalatok
Diszüvegezés
Üvegfestészet
Homályosítás

tábla és tükörüveg nagyraktár

Opalescens és színes üvegek.

Kirakattüvegek

Épületüvegezés

Rajzokat és tervezéseket díjtalanul végezzük
Arjegyzéket és árajánlatot bérmentve
Szállítunk az ország bármely részébe

Amerikai üvegmozaik épülethomlokzatok ki-
képzésére. Hajlitott tükörüvegek.

Flegman

divatáruházában

Nagyvárad, Bémer-tér.

Leszállított árak:

Leány felöltők	20 koronától
Női téli felöltők	50 koronától
Peluche felöltők	75 koronától
Szörme bundák	100 koronától
Perzsiáner kabátok	500 koronától
Costüm kelmék	3 koronától
Bluz kelmék	2 koronától
Barchetok	50 fillértől
Reklam szövet 120 cm. széles	1 koronától
Reklam flanel	45 fillértől

Karácsony-fára való mézeskalács

és midennemű cukorkák nagyválasztékban gyári áron.

Jótekingy intézetek, iskolák és egyletek részére nagy árengedmény.

Valódi akácvirág-mézből készült mézeskenyér, mandulás-, töltött- és Nürnbergi mézeskalács különlegességek. ● Debreceni mézestányér, debreceni vajasperec.

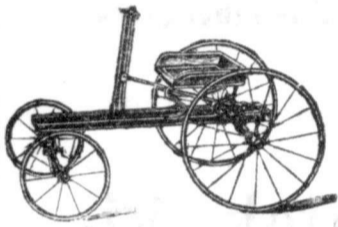
==== Valódi akácvirág és csemegeméz. ====

Karácsonyfára való és Tündér-fényszóró gyertyák. ➤ Régi megbízható üzlet e szakmában.

Alapítottott:
1835. évben.

Fröhlich József Nagyvárad, Szent Fános-u.

Telefonszám:
907.

GYERMEK

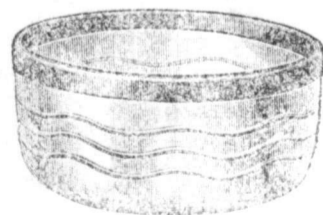
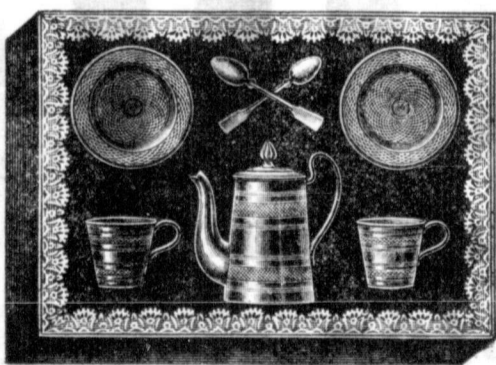
JÁTÉK

Eredeti Angol és amerikai játék ujdonságok. Börönd, Bördiszmű, Utazó keilékek. ➤ Legelőnyösebben beszerezhetők a

BELVÁROSI ÁRUHÁZBAN

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut 10. STERN-palota.

TARSOLY és RISZTÓ Nagyvárad, Rákóczi-ut

különlegességek vaskereskedése.

Valódi porosz fűtőszén házhoz szállítva.